דתניא א)1אשר לה' לרבות [א]את האימורין ואימורין קאי עלייהו באיסור עולין וחלב קאי עלייהו באיסור כרת א] וקאתי איסור טומאה חייל עליה תדע שכן הוא ב] דהא רבי סבירא ליה איסור חל על איסור (ואימא) וה"מ איסור חמור על איסור קל אבל איסור קל ג] (חל) על איסור (והוא איסור) חמור לא ובקדשים שמעינן ליה דאמר איסור קל על איסור חמור נמי חייל דהא איסור מעילה קל ד] הוא מיתה ואיסור קדשים איסור חמור כרת ואתי איסור מיתה חייל על איסור כרת ב)דתניא רבי אומר 2כל חלב לה' לרבות [ב]אימורי קדשים קלים למעילה ומעילה איסור מיתה וקא חייל על איסור חלב דאיסור כרת הוא ש"מ בקדשים גלי קרא ג)והא תניא ר"ש אומר אין פיגול בעולין ואין נותר בעולין אלא תנאי היא ואליבא דר"ש דאיכא דאמרי בקדשים איסור חל על איסור וא"ד בקדשים נמי אין איסור חל על איסור ולמ"ד בקדשים נמי אין איסור חל על איסור [ג]כל חלב לה' ה] מאי עביד ליה מוקים ליה בולדי קדשים ו] דקסברי ד)[ד]ולדי קדשים בהווייתן יהו קדושים דתרווייהו בהדדי אתו:

הדרן עלך דם שחיטה

המביא ה)אשם תלוי ונודע לו שלא חטא אם עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר דברי ז] ר"מ וחכמים אומרים [ה]ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ר"א אומר יקרב שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על חטא אחר ח] אם משנשחט [ו]נודע לו ישפך הדם והבשר יצא לבית השריפה נזרק הדם ט] ו)(והבשר קיים) יאכל ר' יוסי אומר אפילו הדם בכוס יזרק והבשר יאכל אשם ודאי אינו כן (א) עד שלא נשחט יצא וירעה בעדר משנשחט הרי זה יקבר נזרק הדם הבשר יצא לבית השריפה שור הנסקל אינו כן [ז]עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר משנסקל מותר בהנאה ז)עגלה ערופה אינו כן [ח]עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר משנערפה תקבר במקומה שעל ספק באה מתחלה כיפרה ספקה והלכה לה: **גמ'** במאי פליגי ר"מ סבר כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה ורבנן סברי [ט]מתוך שלבו נוקפו גומר ומקדיש תנא בין שנודע לו שחטא ובין י] נודע לו שלא חטא פליגי ר"מ ורבנן בנודע לו שחטא להודיעך כחו דר"מ דאע"ג דידע דחטא כיון דבעידנא דאפרשיה יא] ח)[לא ידע תצא ותרעה בעדר ובנודע לו שלא חטא להודיעך כחן דרבנן דאע"ג דלא חטא כיון דבעידנא דאפרשיה לא ידע] לבו נוקפו הוה הלכך גמר ומקדיש א"ר ששת מודה ר"מ לחכמים

במפריש

וחלב. דאימורין קאי עליה בכרת: **תדע שכן.** דבקדשים איסור חל על איסור לדברי הכל: **דהא רבי סבירא ליה.** בעלמא איסור חל על איסור והני מילי איסור חמור על הקל אבל קל על החמור לא ובקדשים שמעינן ליה דאפילו קל על החמור. והא דאיסור חמור יב] על הקל לא איתפרש לי היכא: **איסור מיתה.** קל הוא דאין חייבין על שגגתה חטאת: **לרבות אימורי קדשים קלים למעילה.** כדכתיב (ויקרא ג) כל חלב לה' (הוא) אלמא דחטאה בשגגה מקדשי ה' [שם ה] קרינא בהו: **אין פיגול.** חל על העולין שהאוכל אימורי פיגול כגון כליות אינו חייב כרת. אלמא אפילו איסור חמור לא חייל אאיסור קל: (ב) תנא דמתני' אליבא דרבי שמעון סבר איסור חל על איסור בקדשים: והאי תנא דסבר אין פיגול בעולין סבר בקדשים נמי אין איסור חל על איסור: ולהאי תנא דאין פיגול בעולין האי כל חלב לה' דמשמע דמעילה חיילא אאימורים אלמא איסור קל חל אאיסור חמור בקדשים מאי עביד ליה דבשלמא מאשר לה' לרבות אימורין לאיסור טומאה לא פרכינן דמצי לתרוצי דלאו רבי שמעון היא אלא רבנן דפליגי עליה דר' שמעון דאית להו בחולין איסור חל על איסור על ידי כולל כגון נבלה ביוה"כ וטומאת הגוף נמי איסור כולל הוא מגו דמתסר בבשר אתסר נמי בחלב אלא האי קרא דמעילה דאמר דאיסור קל חל על איסור החמור קשיא לן דהא לא אשכחן ליה בחולין אלמא דשני לן בין חולין לקדשים: **מוקי ליה.** באימורי ולדות קדשים: יג] **דקסבר ולדות קדשים בהוייתן הן קדושין.** והויה לישנא דקרא (ג) דאיתרבי מיניה ולדות קדשים (ד) דגרסינן בבכורות בפרק ב' (דף יד:) רק קדשיך ט) אלו התמורות אשר יהיה לך אלו הוולדות והאי דרשא דגבי טומאת הגוף דלעיל אשר לה' לרבות האימורים לית ליה ומוקי ליה לדרשא אחרינא בת"כ י)לרבות את הלן ואת היוצא:

הדרן עלך דם שחיטה

המביא אשם. יד] **יצא וירעה בעדר.** עם שאר צאנו כחולין גמורין: **וחכ"א כו'.** מפרש טעמא בגמ': **ישפך.** לאמה: **לבית השריפה.** דאף על גב דחולין שנשחטו בעזרה בקבורה כ) בעלמא האי בשריפה דהוי כזבח פסול: **נזרק הדם.** קודם שנודע לו: טו] **יאכל.** הבשר שהרי גמר כל הכפרה והוה ליה אשם תלוי כשר שהרי על הספק בא מתחלה וכפר הספק והלך: **יזרק.** הדם שכל העומד ליזרק כזרוק דמי [ב"ק עו:] וה"ל כנודע לו לאחר זריקת דם: **אינו כן.** בההוא לא פליגי רבנן דאם נודע לו עד שלא נשחט טז] יצא וירעה בעדר דטעמייהו דרבנן באשם תלוי כיון דלבו נוקפו גמר ומקדישו מספק אבל אשם ודאי דאמרו לו אכלת קדש ונודע שלא חטא דהוזמו העדים אי נמי כסבור קדש אכל ונמצא חולין איגלאי מילתא דהקדש טעות הוא דכי אקדשיה אדעתא דחטאת ל)אקדשיה: **הרי זה יקבר.** בגמרא [כד:] מפרש מ"ש דהאי בשריפה והאי בקבורה: **נזרק הדם הבשר יצא לבית השריפה.** מפרש בגמרא [שם] תברא מי ששנה זו לא שנה זו: **שור הנסקל אינו כן.** כאשם תלוי דהכא לא פליגי רבנן כי אם נודע דלא הרג יצא וירעה בעדר: **עגלה ערופה אינו כן.** כאשם תלוי לרבנן דאם עד שלא נערפה נמצא ההורג תצא ותרעה בעדר: **כיפרה ספיקה.** בשעת עריפה שהרי עדיין ספק היה והלכה לה הלכך אסורה בהנאה ותקבר כדין כל העגלות הערופות: **גמ' שלבו נוקפו.** שמתירא מספק (ה) החטא יז] מ)שחטא ומייתי אבל חטאת כיון דהשתא איגלאי מילתא דבעידנא דאפרשיה לא הוה צריך לחטאת לאיתויי הילכך

אשר לה' לרבות יח] האימורין. והקשה רבינו אלחנן הא איצטריך קרא דאשר לה' למדרש הניתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה יט] (מנחות דף כה:) ויש לומר דשקולים ויבאו שניהם בחד קרא: [וע"ע בתוס' מנחות כה: ד"ה ת"ל]: **בוולדות** קדשים וקסבר בהווייתן הן קדושים. דאיסור חלב ואיסור מעילה בהדי הדדי קא אתו ואף על גב דבקדשים קלים ליכא מעילה עד לאחר זריקה כדתנן פ"ק דמעילה (דף ז:) מכ"מ איסורא מיהא איכא ואם תאמר הא איסור חלב קדים ממעי אמו דהכי אמר ר' יוחנן פרק בהמה המקשה (חולין עה.) תלש חלב מבן ט' חי חלבו כחלב בהמה דחדשים גרמי ולא אוירא ויש לומר דנהי דלא בעי אוירא דולד שיצא כ] לחוץ אלא מכל מקום בעינן אוירא דחלב שיוצא החלב לחוץ וממעי אמו לא חייל:

הדרן עלך דם שחיטה

המביא אשם. יפלו דמיו לנדבה. כא] פירוש יביא בדמיו עולה והנסכים משל ציבור דמותרות אשם לקיץ המזבח ולכך יביא עולה כב]: **אם** משנשחט כג] הדם ישפך. לרבי מאיר אתי שפיר דחולין בעזרה נינהו אלא אפילו לרבנן דאמרי דעבדי מיניה עולת נדבה היינו דוקא לדמיו אבל איהו גופיה מודו דזבח פסול הוא כד] א"נ כיון דבשעת שחיטה לא היה ראוי לעולה שעדיין לא נודע לו לכך לא יקריבהו עולה אחר שחיטה:

במפריש

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פי"ח מהל' פסה"מ הלכה יח:

מא ב מיי' פ"ג מהל' מעילה הלכה א:

מב ג מיי' פ"ד מהל' תמורה הלכה ג ובאידך מ"ד:

א ד ה מיי' פ"ד מהל' (מאכלות אסורות הל' כב) [פסה"מ הל' יט]:

ב ו מיי' שם הל' כ:

ג ז מיי' (פי"א מהל' נזקי ממון הלכה ט) [פ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה כב]:

ד ח מיי' פ"י מהלכות רוצח הלכה ח:

ה ט מיי' פ"ד מהלכות פסה"מ הלכה יט:

◆

מוסף רש"י

אשר לה'. והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים אשר לה' (זבחים לו:) קרא יתירא הוא דה"ל למכתב מזבח השלמים וטומאתו עליו, וכתיב אשר לה' לרבות אף בשר הקרב לה' שאם אכלו בטומאה ענוש כרת (פסחים כד:). **כל חלב לה'.** בקדשים קלים כתיב, ולהכי כתיב בהו לה' למימרא דקדשי ה' קרינא ביה לענין מעילה (חולין קיז.). **בהווייתן יהו קדושים.** כשנולדים הן קדושים ולא במעי אמן (מנחות פג. מכת"י, וכעי"ז תמורה כה.) **ולהכי** נקט לשון בהוייתן, משום דהא דוולדות קדשים קדושים נפקא לן בפ"ק דבכורות מיהיו לך, דכתיב רק קדשיך אלו התמורות, אשר יהיו לך אלו הוולדות (מנחות שם וכעי"ז זבחים קיד.).

הדרן עלך דם שחיטה

עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר. כשאר חולין (סוטה מז. חולין פב.) והאי תנא לית ליה הא דאמרינן בכמה דוכתי עגלה ערופה נאסרת מחיים וירידתה לנחל איתן אוסרתה (סוטה שם).

◆

שיטה מקובצת

א] וקאתי איסור טומאה וכו'. וליכא למדחי דהכא מיירי [דקדמה] טומאת הגוף להקדש כדאיתא בפ' גיד הנשה (דף קא ע"א) אם נטמא הגוף קודם דחייב משום טומאה אף כי נטמא הבשר דלא דמי דהכא כיון דאקדיש הבהמה חל איסור זרות ואיסור טומאה לא חייל עד לאחר זריקה ואז איסור דזרות חל כבר אבל התם דטומאת הגוף לא חייל עד לאחר זריקה ועדיין לא נטמאת הבשר כשנטמא הגוף הוא דחמיר וחל טומאה אהיתר ואם נטמא הבשר כבר דאסורה לא חייל טומאת הגוף דאסורה ועומדת. תוס': ב] דהא ר' סבירא ליה איסור חל על איסור (תיבת ואימא נמחק) וה"מ איסור חמור על איסור קל כו' פרש"י ולא איתפרש היכא ובפירושי אשכנז פי' דאיכא ברייתא בפ' עשרה יוחסין (דף עז ע"ב) דתניא כה"ג שבא על אחותו אלמנה אינו חייב משום אלמנה דמוקי לה כרבנן דר"ש דסברי איסור חל על איסור וה"מ חמור על קל קל על חמור לא ומסתמא רבי לא פליג על ההיא ברייתא דהא לא אשכחן שום תנא דאית ליה איסור קל חל על איסור חמור באיסור כולל והא דקאמר בפ' גיד הנשה (דף קא ע"א) מאן האי תנא דאיסור כולל (באיסור חמור) [איסור חל על איסור] לית ליה [איסור כולל] באיסור חמור אית ליה ומייתי ר' יוסי הגלילי ומשמע דרבנן פליגי עליה י"ל הא דפליגי רבנן עליה לאו משום דסברי דאיסור קל חל על [איסור חמור] באיסור כולל אלא משום דסברי דטומאת בשר וטומאת קודש שוין ניהו ויחולו זה על זה. תוס' הרא"ש ז"ל וכן בתוס' כת"י: ג] אבל איסור קל על איסור חמור לא והשאר נמחק ול"ש: ד] קל מיתה וקדשים ועל תיבת הוא ועל תיבת ואיסור נרשם עליו קו מלמעלה להורות כי לפ"ד הוא יתר וראוי למחקו: ה] מאי עביד ליה. וא"ת אמאי לא פריך אשר לה' מאי עביד ליה וי"ל דצריך ליה לדרשה דת"כ לרבות הלן והיוצא דאיסור טומאה חייל עליה ואין זה איסור חל על איסור דנטמא הגוף וחל על הבשר שהוא היתר לאחר יציאת הבשר ואלינה דחייבין עליה משום טומאה ודאי לן ויוצא לא חייל עליה להתחייב הטמא שאכלה [בהם] ולא דמי לאימורים דאסורים משום זרות ולא מצי חייל טומאת הגוף עלייהו וקשה למורי הא דאמר ר"י זבחים (דף מו ע"א) ג' כריתות בשלמים למה אחד לדברים שאינם נאכלין ופרכינן לר"ש דאמר כו' והשתא לר"ש דאמר לעיל דבקדשים אין איסור חל על איסור לא אתי איסור טומאה וחייל אפרים הנשרפין דאיכא לא תעשה על אכילתן וא"כ ההוא קרא למה לי ושמא י"ל דנפקא מינה לקטן טמא שהגדיל דחלו אהדדי טומאה ואיסור דפרים הנשרפים ולכך איצטריך לדידיה וה"ה דהוי מצי לשנויי הכי גבי כל חלב ועדיפא מיניה קא משני: ו] קדשים וקסבר (אות ד' י' נמחק) ולדי קדשים בהוייתן הן קדושים. תוס' כתובות (דף פד) ותוס' נדה (דף מא ע"א): ז] דברי. תוס' לעיל (דף יח ע"א): ח] אם משנשחט נודע לו הדם ישפך מספקא לן אי אתיא כר' אליעזר: ט] הדם הבשר יאכל אות ו' ותיבת קיים נמחק: י] ובין שנודע לו: יא] דאפרשיה לא הוה צריך ליה הילכך לא הוה מקדיש נודע לו שלא חטא להודיעך כחו דרבנן דאע"ג דידע דלא חטא כיון דבעידנא דאפרשיה לבו: יב] חמור חל על: יג] מה"ד וקסבר ואות ד' נמחק: יד] אשם תלוי על ספק הס"ד ומה"ד עד שלא נודע לו בגמרא מפרש לה הס"ד ומה"ד יצא: טו] מה"ד הבשר יאכל שהרי: טז] נשחט דיצא וירעה: יז] החטא הנודע לו שחטא: יח] האימורין. תוס' מנחות (דף כה ע"ב): יט] טומאה ובת"כ דריש לרבות הלן והיוצא: כ] שיצא הולד לחוץ מ"מ בעינן אוירא דחלב שיצא החלב לחוץ ובמעי אמו לא חייל: כא] לנדבה ויביא בדמיו עולה לא קתני דאז הוה משמע שיביא נסכים משלו אלא לנדבה קתני פירוש: כב] עולה דהיינו לקיץ המזבח ונסכים קרבים משל צבור. הרא"ש: כג] משנשחט נודע לו הדם: כד] הוא ולא מתכשרה א"נ:

מסורת הש"ס

א) [פסחים כד. לו. זבחים לו:], ב) חולין קיז. תמורה לב: מעילה טו., ג) [עי' תוס' זבחים מה: ד"ה אבל העצים], ד) [זבחים לח. חולין ל. וש"נ], ה) מנחות קב. [תמורה לד.], ו) [במשנה שבמשניות ליתא ע"ש], ז) [לקמן כה. סוטה מז. חולין פב.], ח) גי' רש"ק, ט) [דברים יב], י) [לו סוף פרק יג], כ) כדאיתא בתמורה לג:, ל) בס"א, דחטא, מ) נ"א הוא זה דיבור אחר ונמחק תיבת אבל [ועי' יעב"ץ],

◆

תורה אור השלם

1. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַייָ וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כ
2. וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ כָּל חֵלֶב לַייָ: ויקרא ג טז

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה אינו כן אם עד כצ"ל בכל המשנה: (ב) רש"י ד"ה אין פיגול וכו' קל הס"ד ואח"כ מ"ה תנאי היא תנא דמתני': (ג) ד"ה מוקי ליה וכו' והויה לישנא דקרא. נ"ב ר"ל מאי דאמר בגמרא לרבות וולדי קדשים ולא אמר באימורי ולדי קדשים משום דאמר דהויה לישנא דקרא דאתרבי מיניה ולדות קדשים הוא וממילא ידעינן דאיירי באימורים וק"ל: (ד) בא"ד קדשים והא דגרסינן: (ה) ד"ה שלבו וכו' החטא הס"ד ואח"כ מ"ה נודע לו שחטא ומייתי חטאת הס"ד ואח"כ מ"ה כיון דבעידן דאפרשיה כו' כיון דהשתא וכו' לאיתויי הילכך כו' הס"ד ואח"כ מ"ה לאחריות אבל מספקא לא אמרינן אקדשיה לאחריות שאם:

◆

גליון הש"ס

גמ' והא תניא ר"ש אומר. עי' זבחים דף מה ע"א תוס' ד"ה והשוחטן. ושם ע"ב תוס' ד"ה אבל העצים:

◆

רבינו גרשום

רחמנא דאתי איסור חל על איסור: דתניא והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו לרבות את האימורין אע"ג דלאו ניניהו דאימורין קאי עליהו באיסור עולין וחלב באיסור כרת ואתי איסור טומאה וחייל עלייהו: דהא ר' דסבירא ליה במסכת קידושין דאיסור חל על איסור הני מילי כו'. איסור כרת חמור הוא שנכרת הוא וזרעו מה שאין כן מיתה בידי שמים: ומעילה איסור מיתה וחייל על איסור כרת. למאי נפקא מינה כדאמרינן התם לקוברו בין רשעים גמורים: דאיכא דאמר בקדשים איסור חל על איסור הא דתנא ר' כל חלב לה' לרבות כו': מאי עביד ליה מוקים ליה בולדי קדשים וקסברי וולדי קדשים בהוייתן. כשנולדין הן קדושין דתרויהו איסור חלב ואיסור מעילה בהדי הדדי אתו דעד שהן במעי אימן שליל אין חלבו אסור וכשנולד אסור חלבו ויש בו משום מעילה ולא הוי איסור חל על איסור אלא בהדדי אתו: **הדרן עלך דם שחיטה**

המביא אשם תלוי. על ספק חיוב חטאת ואח"כ נודע לו שלא חטא. כגון שהיו לפניו ב' חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואינו יודע איזו אכל והפריש אשם תלוי ואח"כ נודע לו שלא חטא כגון שהוכרה חתיכה זו שנשתיירה שהיא של חלב אם עד שלא נשחט האשם נודע יצא וירעה בעדר עם שאר בהמה של חולין כלומר כיון דלא הוצרך לו הוי חולין: וחכ"א כיון שהופרש לא חולין ולא קודש אלא ירעה כו'. אם משנשחט נודע לו הדם ישפך לאמה והבשר יצא לבית השרפה כדין חולין שנשחטו בעזרה: נזרק הדם ואח"כ נודע לו הבשר יאכל בתורת קדשים הואיל ונזרק הדם: ר' מאיר סבר כיון דלא צריך ליה לא מקדיש ליה. כלומר כשהפרישו לא הפרישו על דעת [שלא] יהא צריך לו אלא כסבור היה שצריך לו וכיון שנודע לו עד שלא נשחט שלא חטא נתגלה הדבר למפרע שלא היה צריך לו בשעת הפרשתו הילכך הוי חולין ויצא בעדר: ורבנן סברי כשהפרישו תחלה מתוך שלבו נוקפו. שהיה מתפחד שמא חטא וגמר והקדישו לאלתר הילכך כשנודע לו שלא חטא הואיל והיה מוקדש אפילו מספק (הילכך) ירעה עד שיסתאב: בנודע לו שחטא להודיעך כחו דר' מאיר דאע"ג דידע דחטא. וסד"א איגלאי מילתא למפרע דצריך ליה ולהוי קדוש קמ"ל דלא דכיון דבעידנא דאפרשיה לא היה צריך ליה דלא ידע דודאי דחטא הילכך לא הוי מקדיש לאלתר לגמרי אלא השתא כיון דנודע לו שחטא קודם שנשחט האשם יביא חטאת והאשם יצא לחולין וירעה בעדר ופליגי אפי' בנודע לו שלא חטא להודיעך כוחן דרבנן דאע"ג דנודע לו עד שלא נשחט שלא חטא